

Per a què serveix la Commonwealth?

La nova secretària general de la Commonwealth haurà de ser ferma, dinàmica i hàbil si el més estrany dels clubs postimperials vol tornar a tenir sentit

© *The Economist*

“**F**a un quant temps que hi ha un signe d’interrogació existencial damunt la Commonwealth”, diu un diplomàtic experimentat a la seva oficina de Londres. “La Commonwealth fa vuit anys que és morta, absolutament morta”, lamenta Richard Dowden, director de la Royal Africa Society (i antic col·laborador de *The Economist*), fent una repassada al secretari general sortint, Kamalesh Sharma, un diplomàtic indi cosmopolita que ha dirigit la institució des del 2008. Ara que la reina Elisabet s’acosta als 90 anys després de 64 al capdavant de la institució, hi ha qui es pregunta si el club sobreviurà quan ella no hi sigui.

Si pregunteu a ciutadans dels 53 països que formen la Commonwealth per a què serveix, la majoria diran que no ho saben. El seu acte més visible, que té lloc cada quatre anys, és una festa esportiva. Fa uns quants anys, la Royal Commonwealth Society, que promou la institució, va fer una enquesta en què preguntava als enquestats si “els sabia greu o els consternaria que el seu país sortís de la Commonwealth”. Els enquestats dels membres més pobres responien amb més freqüència que sí; els britànics, australians i canadencs tendien a la indiferència. Hi ha poca gent que la conegui bé; una quarta

part dels jamaicans es pensava que el seu cap era Barack Obama.

La Commonwealth moderna va néixer el 1949, en part gràcies a Jawaharlal Nehru, primer primer ministre de l’Índia independent, que havia declarat el seu país una república però volia mantenir l’amistat amb l’antic poder imperial i altres antics dominis britànics. Quan s’hi van unir altres ex-colònies de l’Àfrica, l’Àsia i el Carib, es van promoure els “valors de la Commonwealth” (sense definir-los mai amb precisió), sobretot als anys 70 i 80, quan Rhodèsia del Sud

(més endavant Zimbàbue) i Sud-àfrica lluitaven per treure’s de sobre els seus amos blancs. Amb un secretari general dinàmic de Guyana, Sir Shridath “Sonny” Ramphal, entre el 1975 i el 1990, l’agrupació va guanyar influència en els consells mundials.

El propòsit de la Commonwealth és doble: avançar en la democràcia i els drets humans; i contribuir al desenvolupament econòmic. Però, en primer lloc, li falta un mecanisme adequat per executar accions. I, en segon lloc, no és un gran proveïdor de capital. Una de les seves principals virtuts és la seva capacitat per ajudar el conjunt d’Estats insulars, molts d’ells minúsculs, que en són membres. Però avui dia a molts d’ells els agrada més mirar cap a organismes molt més rics com la Unió Europea.

Començar sense fer soroll i acabar en el silenci

Va ser el 1991, a Harare, la capital de Zimbàbue, quan els caps de Govern van declarar que la Commonwealth havi- en de promoure els drets humans i la democràcia. L’organització va guanyar respecte pels equips que enviava d’observadors electorals. El 1995 es va crear un grup d’acció ministerial per tractar →

Patricia Scotland, secretària general de la Commonwealth.

El nexa de la Commonwealth ha sigut indubtablement la reina Elisabet, a la imatge acompanyada per Kamalesh Sharma.

→ amb els “persistents i greus infractors” d'aquests principis. D'ençà d'aleshores, diversos infractors, com Nigèria, el Pakistan, les Fiji, Gàmbia i Zimbàbue, han estat expulsats o se'ls ha avergonyit perquè abandonessin el club, si més no temporalment.

Però amb Sharma es creu que l'organització s'ha atrofiat, sobretot com a vehicle per defensar la democràcia i els drets humans. El 2011 es va plantejar la idea d'un comissari pels drets humans, però va ser rebutjada per Nigèria, Sud-àfrica, l'Índia i altres països. Cada dos anys els caps de Govern de la Commonwealth es reuneixen en una assemblea coneguda per les seves inicials, CHOGM, pronunciat en anglès “txòguem”. L'última va ser al novembre a Malta; la penúltima, a Sri Lanka el 2013, va quedar eclipsada per l'execrable historial de drets humans del Govern amfitrió. En paraules de Hugh Segal, un antic senador canadenc, la Commonwealth va estar “desapareguda en combat” amb relació a Sri Lanka, on es creu que unes 40.000 persones, la majoria civils, van ser assassinades per les forces governamentals en l'última fase de la guerra civil del 2009.

La Commonwealth també ha patit per la percepció dels seus membres més recents que és gestionada per un cercle de països “blancs”, encapçalat pel Regne Unit, Austràlia i el Canadà. Per guanyar més influència cal que els membres postcolonials més grans, sobretot l'Índia, el Pakistan, Nigèria, Sud-àfrica i Malàisia, comencin a fer la part que els toca. Però el primer ministre de l'Índia no ha assistit a les tres darreres CHOGM. Amartya Sen, premi Nobel indi coautor d'un informe del 2007 en què proposava com revifar la Commonwealth, lamenta la manca d'implicació de l'Índia i tem que és improbable que això canviï amb Narendra Modi.

Sharma diu que la persuasió discreta ha fet més per promoure la democràcia que les denúncies públiques, per exemple quan el Govern de Guyana va dimitir

un any després de perdre unes eleccions per poca diferència. Insisteix que la mediació de la Commonwealth va ajudar les Fiji a apostar de nou per la democràcia i va contribuir al fet que les Maldives deixessin enrere el règim unipartidista el 2009. Considera que el mode d'actuació discret a Sri Lanka va quedar reivindicat per la decisió de l'any passat per part de Mahinda Rajapaksa de deixar el càrrec de president després de perdre les eleccions. (Un antic alt funcionari de les Nacions Unides que ha analitzat les actes diu que aquesta idea és “absurda”)

Per donar a Sharma la seva part de raó, la Commonwealth actua per con-

sens. Els països tenen el mateix pes en els debats i hi ha poques sancions a part de l'expulsió. Fins i tot el requisit de la democràcia és flexible; estranyament, el sultanat de Brunei passa la prova.

I tot i les seves debilitats, la Commonwealth encara és un club a què els països es volen unir. Si bé l'únic que està formalment en llista d'espera és el Sudan del Sud, devastat per la guerra, n'hi ha un reguitzell que es consideren com a “possibles”: Algèria, Birmània, Burundi, Irlanda, Kuwait, el Nepal, Palestina o el Iemen. La seva mateixa raresa és un fet atractiu. Com presumeixen sovint els seus partidaris, engloba un terç de la po-

conjunt d'uns 180 organismes professionals, des de relacionats amb el dret fins a l'odontologia. En l'última trobada CHOGM, a Malta, Jonathan Marland, un magnat britànic, va relançar el Commonwealth Business Forum, on es troben 1.200 persones de 70 països, entre ells 25 ministres i 15 caps d'Estat. El primer ministre britànic, David Cameron, elogia la capacitat del club de "fer seure junts l'Índia i el Pakistan en un format útil"; el suport de la institució a la seva campanya contra la corrupció mundial; la defensa contra el canvi climàtic en el període previ a la conferència mundial de París de l'any passat; i el seu "fòrum per a debats a l'Àfrica i al Carib, que no s'ha valorat ni tingut en compte".

Però el nexa definitiu de la Commonwealth ha sigut indubtablement la reina Elisabet. La direcció del club no passarà automàticament al seu fill i hereu. Mentre Nelson Mandela era viu, de vegades havia sonat com un possible successor. Però Carles, príncep de Gal·les, no ha deixat mai de promoure la seva candidatura: Operació Seducció, com en diuen, mig en broma, els seus amics.

És en aquest estrany entorn que arriba la nova secretària general, Patricia, baronessa d'Escòcia, amb doble ciutadania -britànica i de l'illa caribenya de Dominica-, que va ser fiscal general en l'últim Govern laborista al Regne Unit. Potser avançarà discretament en qüestions de drets humans, però segur que no tant com el seu predecessor. La seva promesa de pressionar a favor dels drets dels homosexuals no agradarà a molts dels membres africans.

Certament, la Commonwealth necessita una empenta. Això comporta alguns riscos: podria quedar ferida de mort si l'Índia i alguns grans països africans abandonessin l'organització. Però és improbable que mori. És una xarxa extraordinària de pobles dispersos units per una història imperial que sembla que, fins i tot entre antics pobles sotmesos, desperta tant nostàlgia com ressentiment. A més a més, els seus variats habitants "comparteixen el mateix sentit de l'humor", va dir aquest mes la baronessa. "A ningú li cal dir 'no, només feia broma', quan diu alguna cosa irònica a un altre ciutadà de la Commonwealth". ●

Traducció d'Arnau Figueras

blació mundial, un quart dels membres de les Nacions Unides i una cinquena part de la massa terrestre mundial. La majoria de membres comparteixen un llegat jurídic i una llengua (per bé que Moçambic va trencar el motlle anglòfon el 1995, seguit de Ruanda, el 2009). "La Commonwealth té un gran valor al món per allò que és, abans de tenir en compte què fa", diu Sharma. "Contribueix a la sensatesa mundial i al coneixement global".

Així doncs, per a què serveix?

La força real de la Commonwealth és una xarxa multiusos única, que inclou aspectes comercials, educatius i un

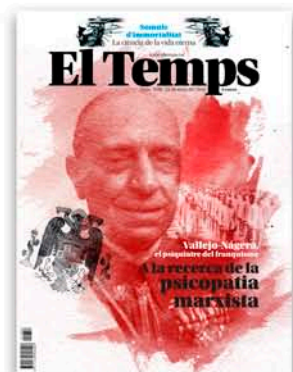
El Temps

Nova maqueta

Nous opinants

Nou format

Nou Temps

Ja al teu quiosc

Per fer-te
subscriber entra a
www.eltamps.cat
escriu-nos a
[subscripcions@
eltamps.cat](mailto:subscripcions@eltamps.cat)
o telefona al
902131025.

Us atendrem de
9.00 a 14.00 hores